

- PROGRAMA DEL CURSO 1992-1993 DE LA ASIGNATURA DE SOCIOLOGIA URBANA

TEMARIO DEL CURSO

I.- La primera aproximación a la Sociología Urbana: el estudio de la Ciudad, su formación histórica.

II.- Los clásicos de la Sociología Urbana.

- . Weber
- . Durkheim
- . Marx
- . Engels
- . Simmel
- . Park, Burgess y Mackenzie (Escuela de Chicago)
- . Wirth
- . Lefebvre
- . Castells
- . Harvey

III.- El análisis y la investigación en la Sociología Urbana: problemas teóricos y metodológicos.

IV.- Estudio de algunos temas actuales para la Sociología Urbana.

- . Areas metropolitanas.
- . Ejes de comunicación.
- . La desigualdad en las ciudades.
- . Políticas Urbanísticas actuales y comparación con las políticas urbanísticas anteriores (análisis histórico).
- . Comparación de las ciudades españolas con las ciudades del resto del mundo.
- . El nuevo protagonismo internacional de la ciudad: las redes de ciudades en el contexto europeo.

V.- Estudio del caso de Barcelona tanto desde una perspectiva histórica como actual.

- . La estrategia urbanística de la alcaldía Maragall.
- . Las nuevas Areas de Centralidad.
- . Las nuevas vías de comunicación.
- . La terciarización de la ciudad.
- . La estructuración social de la ciudad.
- . Barcelona y su Area Metropolitana.
- . La nueva pobreza urbana.

- BIBLIOGRAFIA ASSIGNATURA DE SOCIOLOGIA URBANA CURS 1991-1992

I. ELS CLASSICS DE LA SOCIOLOGIA URBANA.

- Castells, M. (1969), La cuestión urbana, Barcelona, Ed. Península.
- Engels, F. (), El problema de la vivienda, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.
- Lefebvre, H. (1969), El derecho a la ciudad, Barcelona, Península.
- Lefebvre, H. (1972), La revolución urbana, Madrid, Alianza Editorial.
- Lefebvre, H. (1973), De lo rural a lo urbano, Barcelona, Ed. Península.
- Lefebvre, H. (1976), Espacio y política. El derecho a la ciudad II, Barcelona, Ed. Península.
- Lefebvre, H. (1986), La production de l'espace: ouvrage publié avec le concours du Central national des Lettres, Paris, Anthropos.
- Marx, K., Engels, F. (1987), La ideología alemana, Barcelona, Laia.
- Marx, K., Engels, F. (1984), El Capital, Barcelona, Edicions 62.
- Marx, K., Engels, F. (1978), La situación de la clase obrera en Inglaterra, Barcelona, Ed. Crítica.
- Marx, k., Engels, F. (1970), Manuscritos: economía y filosofía, Madrid, Alianza Editorial.
- Park, R., Burgess, E.W., Mckenzie, R. (1967), La città: indicazioni per lo studio del comportamento humano nell'ambiente urbano, La città, Milán.
- Simmel, G. (1986), El individuo y la libertad: ensayos de crítica de la cultura, Barcelona, Península.
- Weber, M. (1984), Economía y Sociedad. Sección VIII de la parte II: La dominación no legítima (tipología de ciudades), Mexico, Fondo de Cultura Económica.
- Wirth, L. (1964), On cities and social life, Chicago, The University Chicago Press.

II. LA HISTORIA DE LA CIUTAT

- Arpal Poblador, J. (1983), *Las ciudades: una visión histórica y sociológica*, Barcelona, Montesinos.
- Aymonino, L. (1972), *Orígenes y desarrollo de la ciudad moderna*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.
- Benevolo, L. (1981), *Orígenes de la urbanística moderna*, Madrid, Blume.
- Benevolo, L. (1976), *Storia della città*.
- Giardini, F. (1983), *Los centros históricos*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.
- Mumford, L. (1964), *La ciudad en la historia*, París, Editions de Seuil.

III. ANALISI I INVESTIGACIO EN SOCIOLOGIA URBANA.

- Burgess, E. (1964), *Contributions to urban sociology*.
- Castells, M. (1971), *Problemas de investigación en sociología urbana*, Madrid, S.XXI de España.
- Hauser, P.M. (1972), *La investigación social en las zonas urbanas*, Barcelona, Ed. Labor.
- Ledrut, R. (1971), *Sociología urbana*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local.
- Ledrut, R. (1974), *El espacio social de la ciudad. Problemas de sociología aplicada al ordenamiento urbano*, Buenos Aires, Amorrortu.
- Martinotti, G. (1968), *Città e analisi sociologica*, Padova, Marsilio.
- Saunders, P. (1981), *Social theory and the urban question*.

IV. TEMAS GENERALES DE SOCIOLOGIA URBANA

- Bassand, M. (1982), *Villes, regions, et sociétés: introduction a la sociologie des phénomènes urbaines et regionaux*, Presses Polytechniques Romandes.
- Bettin, G. (1982), *Los sociólogos de la ciudad*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.
- Bookchin, M. (1978), *Los límites de la ciudad*.
- Borja, J. (1975), *Le contraddizioni dello sviluppo urbano* 21
- Borja, J. y otros (1972), *La gran Barcelona*, Madrid, A. Corzón.

- Campos Venuti, G. (1971), La administración del urbanismo, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.
- Capel, H. (1977), Capitalismo y morfología urbana, Barcelona, José Batlló Editor.
- Capel, H. (1974), Estudios sobre el sistema urbano, Barcelona, Ediciones de la Universidad de Barcelona.
- Castells, M. (1981), Crisis urbana y cambio social, Madrid, S.XXI de España Editores.
- Castells, M. y otros (1985), Metrópolis, territorio y crisis, Madrid, Asamblea de Madrid.
- Castells, M. (1986), La ciudad y las masas: sociología de los movimientos urbanos, Madrid, Alianza Editorial.
- Castells, M. (1983), The city and the grassroots.
- Fondo de Población de Naciones Unidas (1988), Ciudades, información estadística, administración y gráfica de las mayores aglomeraciones urbanas del mundo, O.N.U. .
- Fondo de Naciones Unidas para actividades en materia de población (1986), Grandes ciudades del mundo. Información Básica: Conferencia Internacional sobre Población y Futuro urbano, O.N.U.
- Hall., P. (1965), Las grandes ciudades y sus problemas, Madrid, Guadarrama.
- Hall, P. (1984), The world cities.
- Hall, P. (1986), The inner city in context: the final report of the social Science Research Council, Inner cities working party, Edited by Peter Hall, Aldershot:Gower.
- Harvey, D. (1985), The urbanization of capital, Oxford, Basil Blackwell.
- Harvey, D. (1979), Urbanismo y desigualdad social, Madrid, S.XXI de España Editores.
- Jacobs, J. (1985), Las ciudades y la riqueza de las naciones: principios de la vida económica, Harmondsworth:Viking.
- Lojkine, J. (1977), Le marxisme: l'état et la question urbaine, Paris, P.U.F. .
- Macauslan, P. (1985), Tierra urbana y vivienda: las opciones de los pobres, London, Washington D.C., Instituto Internacional para el Medio Ambiente y el Desarrollo.
- Precedo. A. (1988), La red urbana, Madrid, Síntesis D.L.
- Reissman, L. (1972), El proceso urbano. Las ciudades sociedades industriales, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.

- Remy, J. (1976), *La ciudad y la urbanización*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local.
- Remy, J. (1966), *La ville: un phenomene economique*, Bruxelles, Les Editions Vie Ouvriere.
- Rodriguez Villasante, T. (1984), *La transformación de las comunidades: sobre la localización de la vida local, sus movimientos populares y las posibles alternativas que se perfilan*, Universidad Complutense de Madrid, Servicio de Reprografía de la Editorial de la Universidad.
- Scientific American (1982), *La ciudad*, Madrid, Alianza Editorial.
- Schmidt-Relenberg, N. (1976), *Sociología y urbanismo*, Barcelona, Ed. Gustavo Gili.
- Sert, J.L.L. (1983), *Poden sobreviure les nostres ciutats? Un abc dels problemes urbans. Anàlisi i solucions*.
- Wrigley, E.A. (1987), *People, cities and weath: the transformation of traditional society*, New York, Basil Blackwell.

IV. CIUTATS D'EUROPA I DEL MON

- European Coordination Centre for Research and Documentation in Social Sciences (1982), *Urban Europe: a study of growth and decline*.
- Chaline, C. (1988), *Las nuevas ciudades en el mundo*.
- (1988) *Four metropolises in Western Europe: development and urban planning of London, París, Randstad, Holland and the Ruhr region*.
- Hall, P. (1980), *Growth centres in the european urban system*.
- Hall, P. (1988), *Cities of tomorrow: and intelectual history of urban planning and design in the twentieth century*.
- Tenshaw, B. (1981), *The city in West Europe*.

V. AREES METROPOLITANES

- Ayuntamiento de Barcelona (1973), *Gestión o Caos*.
- Bracco, S. (1988), *Los sistemas metropolitanos de las nuevas ciudades*.
- Instituto del Territorio y Urbanismo (1988), *Areas Metropolitanas en la crisis*, madrid, M.O.P.U .
- Romaguera Amat, R. (1972), *El Area de Barcelona: génesis y problemas*, Madrid, Banco Urquijo, Ed. Moneda y Crédito.

VI. BARCELONA

- Ajuntament de Barcelona-Area de Serveis Socials (1981), El polígon canyelles: l'últim barri construït de Barcelona, Barcelona, Ajuntament.
- Alibés, J.M. y otros (1975), La Barcelona de Porcioles.
- Bohigas, O. (1963), Barcelona entre el Plan Cerdà i el Barraquisme.
- Bohigas, O. (1985), Reconstrucció de Barcelona.
- Casassas i Simó, LL. (1977), Barcelona i l'espai català, Barcelona, Curial.
- Comisión Gestora del Area Metropolitana de Barcelona (1974), Plan del AMB 1974-1990, Barcelona, Area Metropolitana.
- Esteban i Noguera, J. (1980), Elements d'ordenació urbana, Barcelona, Ed. La Gaya Ciencia.
- Fabre, J., Huertas, J.M. (1976), Tots els barris de Barcelona, Barcelona, Ed. 62.
- Laboratori d'Urbanisme (1983), Estudis de l'Eixample, Ajuntament de Barcelona.
- Maragall, P. (1986), Refent Barcelona, Barcelona, Planeta.
- Martorell Portas, V. (1970), Historia del urbanismo de Barcelona. Del Plan Cerdà al Area Metropolitana.
- Parés, M. y otros (1985), Ecologia d'una ciutat: Barcelona.
- Recolons, LL. (1979), Catalunya, home i territori, Barcelona, Ed. Blume.
- Roca, F. (1977), El Plà Macià, Barcelona, Ed. La magrana.

Edifici B
08193 Bellaterra (Barcelona), Spain
Tel.: (3) 581 15 27
Fax: (3) 581 20 01
Tèlex: 52040 EDUCI E

Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

Assignatura: Sociologia Urbana Codí 6209

PROGRAMA DEL CURS 1993-94

dimarts i divendres
de les 12 a les 13.30

Professorat i Temari

Període dimarts 28 setembre a dimarts 21 desembre 1993 (24 sessions)

professors: Dr. Louis Lemkow & Prof. Elisabet Tejero

temari: I. La primera aproximació a la Sociologia Urbana: l'estudi de la ciutat, la seva formació històrica

II. Els clàssics de la Sociologia Urbana

Weber	Park, Burgess, Mackenzie
Durkheim	Lefebvre
Marx	Castells
Engels	Harvey
Simmel (& Wirth)	

Període dimarts 11 gener a divendres 25 febrer 1994 (8 sessions)

Dra. Pilar Riera:

Prof. Elisabet Tejero:

dimarts 11, 18 gener 94
dimarts 15, 22 febrer 94

divendres 14, 21 gener 94
divendres 18, 25 febrer 94

Walter Christaller i la teoria del lloc central: conceptes bàsics

El concepte de ciutat dels urbanistes italians contemporanis, I

Walter Christaller i la teoria del lloc central: la construcció del model hexagonal

Ídem, II

El sistema urbà català: la xarxa de ciutats

Ídem, III

El sistema urbà català: la vertebració del territori

Ídem, IV

Període dimarts 1 març 94 a divendres 29 abril 94 (14 sessions)

Dra. Rosa Ascom

Prof. Enric Lluch i Martín

dimarts 1, 8, 15, 22 març 94
dimarts 12, 19, 26 abril 94

divendres 4, 11, 18, 25 març
divendres 15, 22, 29 abril 94

L'estructura de la ciutat capitalista: mecanismes (agents urbans, mercat del sòl, producció d'espai)

Ciutat i territori en el pensament català:

L'estructura de la ciutat capitalista: morfologia (diferenciació funcional, segregació social)

Ildefons Cerdà i els inicis de la urbanística

Pau Vila i les capitalitats de la Catalunya nova

... / ...

... / ...

Edifici B
08193 Bellaterra (Barcelona), Spain
Tel.: (3) 531 15 27
Fax: (3) 531 20 01
Tèlex: 52040 EDUCI E

... / ... (Ascon)

... / ... (Lluçà)

Estudi d'una ciutat europea:
el cas de Barcelona:

De la ciutat antiga a la ciutat
manufacturerera

Nicolau Maria Rubió i Tudurí
i el planejament regional

Les transformacions urbanes de la
primera revolució industrial. L'ex-
emple Gerdà

Josep Lluís Sert i l'urbanis-
me racionalista

La segona revolució industrial: de
la Grossa Barcelona al GATCPAC i a
la guerra (1900-1939)

Romà Rerpinyà i Grau i la
corologia ibèrica

La Barcelona de l'autarquia i del
"desarrollismo" (1939-1975)

Oriol Bohigas i la "reconstruc-
ció" de Barcelona

La Barcelona de la crisi econòmica,
el canvi polític i les transforma-
cions urbanes (1976-1994)

Mapes i atlas en l'estudi de la
ciutat: visita a la Cartoteca de
Catalunya de l'Institut Cartogrà-
fic de la Generalitat

Treball de camp a la ciutat de
Barcelona

Període dimarts 3 maig a divendres 27 maig 94 (8 sessions)

Prof. Oriol Nel·lo (tant els dimarts com els divendres)

Tema: La Barcelona metropolitana: dinàmiques territorials i polítiques
públiques (7 sessions)

Vegeu-ne el programa a la pàgina 3

Sessió 8 Visita col·lectiva al Centre de Documentació de l'Institut
d'Estudis Metropolitans de Barcelona (Campus de Bellaterra)

BIBLIOGRAFIA: serà proporcionada (recomanada) per cada professora o pro-
fessor en començar cada període de lliçons

AVALUACIÓ FINAL DEL CURS: serà la resultant de les avaluacions parcials
en proporció al nombre de sessions i / o a la càrrega dis-
cent que impliqui.

... / ...

LA BARCELONA METROPOLITANA: DINÀMIQUES TERRITORIALS I POLÍTQUES PÚBLIQUES
prof. Oriol Nello

- Sessió 1.** La regió metropolitana de Barcelona en el sistema urbà europeu: centre emergent o perifèria?
- 1.1 El colapse de les barreres espacials i la internacionalització de les economies urbanes a Europa Occidental.
 - 1.2 La competència entre ciutats i les seves funcions urbanes: de la generació a l'atracció i retenció de capital.
 - 1.3 La transformació i jerarquització del sistema urbà europeu: nebuloses, "bananas", rankings.
 - 1.4 El lloc de Barcelona en el sistema urbà continental: potencialitats, deficiències, promoció; participació en moviments i "lobbies" urbans i territorials.
- Sessió 2.** La Barcelona metropolitana: de quin territori parlem?
- 2.1. La integració del territori metropolità: una xarxa de xarxes, una ciutat de ciutats.
 - 2.2 El cor del sistema: la ciutat central.
 - 2.3. El continu urbà: la ciutat metropolitana.
 - 2.4. L'espai funcional: la ciutat regió.
- Sessió 3.** Les dinàmiques territorials: cap a la ciutat difusa
- 3.1. La població: aturada del creixement i augment de la mobilitat interna.
 - 3.2. Les activitats productives: penifèrització selectiva.
 - 3.3. Els serveis: difusió del terciari "banal", concentració del terciari "estratègic".
 - 3.4. La segregació territorial: expressió de les desigualtats socials.
- Sessió 4.** Els antecedents del planejament metropolità (1953-1979): de la inoperància a la reglamentació
- 4.1. El reconeixement del fet metropolità i els primers plans supramunicipals (Pla Comarcal, 1953; Pla Provincial, 1959).
 - 4.2. Els intents, frustrats, de revisió del planejament en els anys seixanta (Pla Director de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, 1966).
 - 4.3. L'assoliment del planejament comprensiu i executiu (Pla General Metropolità, 1976).
 - 4.4. Els inicis de l'urbanisme democràtic de la denúncia a la proposta (1977-1979).
- Sessió 5.** El planejament del període democràtic de l'urbanisme de resistència a les grans operacions olímpiques (1979-1992)
- 5.1. Els principis d'intervenció de les primeres respostes urbanístiques (1979-1986): la millora dels sistemes locals.
 - 5.2. Les primeres actuacions: la requalificació urbana.
 - 5.3. La nominació olímpica: un salt d'escala. Els nous principis d'intervenció (1986-1992): la millora dels sistemes generals.
 - 5.4. Les actuacions del període olímpic: les àrees de nova centralitat, la façana marítima, les infraestructures bàsiques (comunicacions, mobilitat i subsòl).
- Sessió 6.** Temes i figures de planejament a la Barcelona post-olímpica: necessitats d'intervenció i concurrències institucionals
- 6.1. Els principals temes de planejament d'escala metropolitana: vertebració urbana; política de sòl i habitatge; transport i xarxa viària: medi ambient i espais lliures.
 - 6.2. Els actors institucionals amb competències de planejament: municipis, entitats metropolitanes, Generalitat, Estat i grans empreses públiques.
 - 6.3. El planejament urbanístic en elaboració: la revisió del planejament municipal, els plans d'actuació comarcal, el Pla Territorial Parcial de la Regió Metropolitana i el Pla Territorial General de Catalunya.
 - 6.4. La planificació estratègica: el Pla Estratègic Barcelona-2000 i altres plans estratègics locals.
- Sessió 7.** El govern de la ciutat metropolitana: la fragmentació administrativa de l'espai urbà
- 7.1. Els antecedents: la Corporació Metropolitana de Barcelona (1974-1987).
 - 7.2. Les Lleis d'Organització Territorial de Catalunya (1987) i les seves conseqüències.
 - 7.3. La situació actual: la balcanització de l'espai metropolità.
 - 7.4. Quin projecte col·lectiu i quin govern per a la ciutat metropolitana?